

Kaupunginhallitus	§ 239	24.10.2016
Kaupunginvaltuusto	§ 95	01.11.2016

Lausunto maakuntauudistusta ja sosiaali- ja terveystointa sekä niiden rahoitusta koskeviin lakiluonnoksiin

297/03.00/2015

Khall 24.10.2016 § 239

**SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ**

07-11-2016

(Valmistelija: kaupunginsihteeri Otso Juvonen)

Sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö lähettivät sote- ja maakuntauudistusta koskevan hallituksen esitysluonnoksen lausunolle 31. elokuuta. Esitysluonnokseen sisältyvät keskeiset lait ovat maakuntalaki, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki, voimaantulolaki, maakuntien rahoituslaki ja kuntien peruspalvelujen valtionosuuslaki. Lausuntoaikaa on 9.11.2016 saakka.

Lait julkaistiin luonnoksina 29.6. Lisäksi 30.6. julkaistiin osa vaikutusarvioinneista. Lakeihin ei ole tehty merkittäviä muutoksia kesän aikana. Hallituksen esitysluonnokseen on lisätty vaikutusarviointi, joka kokoaa yhteen tehdyt arviot. Se sisältää myös arvioinnin perustuslain näkökulmasta.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on perustaa uudet maakunnat 1.7.2017 alkaen ja säätää niiden hallinnosta ja taloudesta. Lisäksi tarkoituksena on siirtää sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu kunnilta maakunnille 1.1.2019 sekä säätää maakuntien rahoituksesta, rahoituksen keräämisen veroperusteista, uudesta kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmästä, uudistuksen voimaantulosta, henkilöstön asemasta ja omaisuusjärjestelyistä. Esitysluonnokseen sisältyvät myös alustavat kuntakohtaiset laskelmat uudistusten kuntatalousvaikutuksista.

Lausuntopyynnön materiaalit löytyvät osoitteesta: www.stm.fi > ajankohtaista > lausuntopyynnot.

Esitykset asiakkaan valinnanvapautta ja monikanavarahoituksen yksinkertaistamista koskeviksi lainsäädännöksi eivät sisälly tähän hallituksen esitykseen.

Valtiovarainministeriön koordinoimana ministeriöissä valmistellaan maakunnille siirtyviä muita kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä. Ne eivät sisälly tähän esitykseen.

Sote- ja maakuntauudistus on historiallisen suuri uudelleenjärjestely, jossa merkittävä osa paikallisella tasolla demokraattisesti ohjatuista kunnallisista tehtävistä siirretään maakunnan hoidettavaksi. Kansalaisten kannalta palvelujen järjestäminen etäännyy. Samalla on riskinä, että paikallistasolla palvelutuotannon integraatio ja vaikuttavan kokonaisvaltaisen palvelun järjestämien vaikeutuu. Riski osaoptimointi paikallistasolla lisääntyy ja puutteellisesti valmisteltuna uudistuksen seurauksena julkisen talouden kokonaiskustannukset nousevat.

Normaali etenemistapa julkisen palvelujen ohjauksessa, järjestämisessä ja uudelleenorganisointimilanteissakin on ollut seuraava:

- 1) valmistellaan lainsäädäntö
- 2) pyydetään valmiista lainsäädäntöluonnoksesta lausunnot
- 3) valmistellaan eduskunnan hyväksyttäväksi lainsäädäntö
- 4) eduskunta hyväksyy lain
- 5) täytäntöönpano tehdään hyväksytyyn lain mukaisesti.

Mitä isompi muutos, sitä tärkeämpää olisi edetä asiassa johdonmukaisesti ja varata muutoksen toteutukseen riittävästi aikaa. Sote- ja maakuntauudistusta valmistellaan ja täytäntöönpannaan järjestyksessä, mikä ei ole millään tapaa hyvän hallinnon mukaista:

- 1) aloitetaan täytäntöönpano hokemien ja olettamusten pohjalta
- 2) valmistellaan keskeneräinen lakiluonnos
- 3) lähetetään keskeneräinen lakiluonnos lausunnolle
- 4) täytäntöönpano jatkuu koko ajan vaikka olennaiset osat lainsäädännössä on ratkaisematta

Valmistelujärjestys on aiheuttanut se, että Sote- ja maakuntauudistuksen teemalla on järjestetty lukuisia turhia kokouksia ja neuvotteluja, kun perusasiat eivät ole selvillä tai muuttuvat kaiken aikaa.

Lausunnon antaminen, puhumattakaan täytäntöönpanosta on vaikeaa, kun ei ole valmistelu esitystä siitä, miten Sote- ja maakuntahallinto ja palvelut tulevaisuudessa järjestetään. Maakunnissa ja kunnissa löytyy erinomaista osaamista ja luovuutta löytää täytäntöönpanoon oikeat ratkaisut, kunhan vain lainsäätäjän reunaehdot ovat tiedossa.

Olellainen koko täytäntöönpanoon ja palvelurakenteeseen vaikuttava asia on esimerkiksi valinnanvapauden määrittely.

Kaupunginjohtaja: Kaupunginhallitus esittää valtuustolle,

- 1) että valtuusto hyväksyy **liitteen** mukaisen lausunnon.

Kaupunginhallitus:

Päätösesitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Kvalt 01.11.2016 § 95

Kaupunginvaltuusto:

Puheenjohtaja avasi keskustelun lausunnosta maakuntauudistusta ja sosi-aali- ja terveystointa sekä niiden rahoitusta koskeviin lakiluonnoksiin

Keskustelun aikana valtuutettu Jouni Jyrinki esitti vastattavaksi lausunnon kohtaan 17 "Ei" ja kohtaan 18, että Kalajoen kaupunki kuuluu Keski-Pohjanmaan maakuntaan. Valtuutettu Jouni Jyringin esitystä kannattivat valtuutetut Riitta A. Tilus ja Aulis Vuotila.

Kun pyydetyt puheenvuorot olivat loppuneet, julisti puheenjohtaja keskustelun asiasta päättyneeksi.

Puheenjohtaja selosti, että koska asiassa oli tehty kaupunginhallituksen

Kaupunginhallitus
Kaupunginvaltuusto

§ 239
§ 95

24.10.2016
01.11.2016

---

ehdotuksesta poikkeava kannatettu ehdotus lausunnon kohdista 17 ja 18, on suoritettava äänestys

Puheenjohtaja ehdotti äänestysjärjestykseksi seuraavaa: kaupunginhallituksen ehdotusta äänestävät "JAA" ja valtuutettu Jouni Jyringin ehdotusta kannattavat äänestävät "EI". Äänestysjärjestys hyväksyttiin. Äänestys suoritettiin avoimesti ja koneellisesti. Äänestyksessä kaupunginhallituksen ehdotusta kannatti 30 valtuutettua ja valtuutettu Jouni Jyringin ehdotusta kannatti 4 valtuutettua. Yhteensä annettiin 34 ääntä. Puheenjohtaja totesi, että valtuusto on hyväksynyt kaupunginhallituksen ehdotuksen äänestyksessä äänin 30 - 4.

Pöytäkirjan **liitteenä** on äänestyslista.

Puheenjohtaja totesi, että valtuusto oli hyväksynyt liitteen mukaisen lausunnon maakuntauudistusta ja sosiaali- ja terveystointa sekä niiden rahoitusta koskeviin lakiluonnoksiin

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Kalajoella 4.11.2016

Otso Juvonen
kaupunginsihteeri

Lausuntopyyntökysely

Ohjeet:

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava -painikkeita. Kysely on mahdollista lähettää vastaamatta kaikkiin kysymyksiin, mutta osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi. Mahdolliset kysymyksiin annetut perustelut huomioidaan vastauksia analysoidessa. Kyselyssä on runsaasti vastaustilaa lausujien vapaamuotoisille kommenteille. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Keskeytä-painikkeesta kysely vie automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voi myös lähettää linkin sähköpostiisi. Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenveto-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvetosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia -painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn. Tämän jälkeen kysely pitää vielä lähettää.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvetosivun lopussa olevaa Valmis-painiketta. Lähettämisen jälkeen kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Tämä on kyselyn tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyyntöä käsittelevän helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa lausuntoa työstetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

Sähköisen kyselyn Internet-osoite: <https://www.webropolsurveys.com/S/4AE74008A6E14B22.par>

Lisätietoja lausuntopyyntöstä antavat:

Projektijohtaja, alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, p. 0295163012, tuomas.poysti@stm.fi

Osastopäällikkö, ylijohtaja Päivi Laajala, p. 0295 530026, paivi.laajala@vm.fi

Hallitusneuvos Pekka Järvinen, p. 02951 63367, pekka.jarvinen@stm.fi, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki sekä voimaannpanolaki

Lainsäädäntöneuvos Eeva Mäenpää, p. 02955 30266, eeva.maenpaa@vm.fi sekä lainsäädäntöneuvos Ilkka Turunen, p. 02953 30321, ilkka.turunen@vm.fi, maakuntalaki ja maakuntajakolaki

Budjettineuvos Jouko Narikka, p. 02955 30017, jouko.narikka@vm.fi, maakuntien rahoituslaki

Lainsäädäntöneuvos Minna-Marja Jokinen, p. 02955 30820, minna-maria.jokinen@vm.fi, laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, omaisuuskyymykset

Lainsäädäntöneuvos Marja Isomäki, p. 02955 30414, marja.isomaki@vm.fi, henkilöstökysymykset

Hallitusneuvos Panu Pykönen, p. 02955 30225, panu.pykonen@vm.fi, verokysymykset

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

Osastosihtteri Jenni Lahtinen, p. 02951 63003, s-posti jenni.lahtinen@stm.fi
Osastosihtteri Miki Höijer, p. 02951 63211, miki.hoijer@stm.fi

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi: Kalajoen kaupunki

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi: Kaupunginsihtteri Otso Juvonen

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot: Kaupuninginjohtaja Jukka Puoskari, puh. 044 – 4691 200, jukka.puoskari@kalajoki.fi

Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitelmissä: x.x. 2016

Toimielimen nimi:

Onko vastaaja*

kunta: Kalajoen kaupunki

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
maakunnan liitto
muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
valtion viranomainen
järjestö
joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaisaataavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Maakunnalle siirtyvällä sote-järjestämisvastuulla ei sinällään ole vaikutusta väestöryhmien väliseen yhdenvertaisuuteen. Palvelut integroidaan asiakaskeskeisesti ihmisten tarpeiden mukaisesti on hyvä tavoite. Tehokkaiden ja vaikuttavien toimintatapojen käyttöönotto ja palveluiden saatavuus parantavat yhdenvertaisuutta ja parhaimmillaan kaventavat terveyseroja. Tavoitteet olisi ollut helpompi ja selkeämpi tavoittaa edelleen kehittämällä nykyisiä toimivia organisaatioita ja korvaamalla toimimattomat uudella tuotantotavalla.

Valinnanvapausmallilla tulee olemaan vaikutuksia saatavuuteen, mutta sen arviointia ei voida vielä tehdä, koska esitys ei ole valmis. Malli ja uudistus tulisi valmistella niin, ettei se johda väestön hyvinvointi- ja terveyserojen lisääntymiseen.

Uudistuksen yhteydessä tulee varmistaa, että turvataan yhdenvertainen palvelun saatavuus harvaanasutuilla alueilla. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota siihen, onko laki riittävä turvamaan ikääntyneiden palvelut maaseudulla.

2. **Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?**

Kustannusten kasvun hillinnän kannalta oleellista on palvelulupauksen sisältö: ketä hoidetaan, millä omavastuuosuudella ja mitä hoitoja, lääkkeitä ja menetelmiä julkisen palvelutarjonnan piiriin kuuluu. Jos rahoitus ohjaa tiukasti, toimintoja on tuotettava uusilla tavoilla vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti. Kustannuskehityksen taitaminen on silloin mahdollista.

Moniportainen järjestämis- ja tuottamisorganisaatio tulee lisäämään byrokratiaa ja nostamaan hallinnon kustannuksia. Tämä osaltaan vaikuttaa tuotantoon jäävän rahoituksen suuruuteen ja voi aiheuttaa palvelujen heikkenemistä tai että säästötavoitteista jäädään.

Uudistuksen rakennejärjestelyt aiheuttavat kunnille kustannuspaineita siirtymävaiheessa ja kuntien investointimahdollisuuksien heikkeneminen vaikuttaa kielteisesti kokonaistalouden kehitykseen.

Kalajoen kaupungin sotepalveluissa on saavutettu kokonaisuuden hallinnalla, laadukkailla lähipalveluilla ja varhaisella tuella n. 400 euroa keskimääräistä edullisemmat kustannukset.

3. **Toteutuuko demokratia esityksessä riittäväällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?**

Demokratia vahvistuu maakunnassa uudistuksen myötä, kun kootaan yhteen tietyt palvelut ja valitaan demokraattinen elin. Samalla kuitenkin uudistus tarkoittaa paikallistasolla rajua demokratian kaventumista, kun yli puolet demokraattisesti ohjatuista palveluista siirtyy maakuntatasolle. Maakuntatasolla tosiasiallisesti demokraattiset ohjausmahdollisuudet eri alueilla ovat hyvin vähäisiä. Demokratia heikkenee, kun maakunnalle siirretään toimintoja, jotka olisivat demokraattisemmin hoidettu pienemmillä alueilla. Paikallistasolla tulee ongelmia kun sote-organisaatio eriytyy muusta kaupungin organisaatiosta, koska toiminnassa on paljon läpileikkaavia toimintoja ja rajapintoja.

Maakunnista on tarkoitus luoda vahvoja organisaatioita. Maakunnat olisivat keskimäärin huomattavasti kuntia suurempia sekä kooltaan että taloudeltaan. Tästä huolimatta maakuntien itsehallinto tulee olemaan selvästi kunnallista itsehallintoa heikompa. Näin ollen tehtävien siirtyessä kunnilta maakunnille tehtävien itsehallinnollinen ohjaus heikkenee. Maakunnan tasoisten tehtävien kokoaminen maakuntahallintoon on järkevää. Mikäli uusi maakunta perustetaan, sille tulee antaa myös tosiasiallinen laaja päätäntävalta suhteessa valtioon. Vaaleilla valittuja päättäjiä ei voi asettaa esityksen mukaisesti tiukkaan valtion ohjaukseen. Palveluita koskevat operatiiviset ammatillista ja alueellista asiantuntemusta edellyttävät asiat tulisi jättää maakuntien päätösvaltaan.

Maakunnalla on oikeus päättää palveluiden tuotantotavasta erittäin rajoitetusti (valtioneuvoston päätösvalta yhteistoimintasopimuksissa ja palvelurakenteen ohjauksessa, laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvien palveluiden markkinoille vienti ja yhtiöittämisvelvollisuus sekä maakunnan palvelulaitos). Maakunta ei myöskään voi päättää miten organisoii oman palvelutuotannon.

Säädökset ovat mahdollistamassa maakunnille tarkoituksenmukaisen lautakuntamallin. Tämä on hyvä linjaus. Palvelutuotannon demokraattinen ja asiantunteva ohjaus vaatii omat asiantuntijalautakuntansa. Päätöksenteossa pitää pystyä entistä enemmän tarkastelemaan maakuntaa kokonaisuutena. Maaseudun raaka-aineilla ja elinkeinoilla tulee olemaan suuri rooli tulevaisuudessa. Yritysvaikutusten arviointi tulisi ottaa osaksi maakuntien ja kuntien normaalia päätöksentekoa.

Kysymyksiä maakuntalaista

4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?
  - a. kyllä (avotila)
  - b. **kyllä pääosin (avotila)**
  - c. ei pääosin (avotila)
  - d. ei (avotila)
  - e. ei kantaa (avotila)

Muutoin pääsääntöisesti, mutta valtion puuttuminen tulee rajata ainoastaan lainsäädännöllä määriteltyihin tehtäviin ja ns. kriisimaakuntamenettelyyn. Maakuntien palvelukeskusten osalta viittamme KT:n perusteelliseen lausuntoon.

”Maakuntien palvelukeskukset

Maakuntalakiluonnoksen 16 luvun säännökset valtakunnallisista palvelukeskuksista tulee poistaa laista. Maakunnat ovat itsehallinnollisia yksiköitä ja tukipalvelujen järjestämien tulee olla maakuntien päätettävissä. Lainsäädännöllä ja lakiin perustuvilla standardeilla luodaan kriteerit yhtenäiselle palveluarkkitehtuurille ja tietotuotannolle, mutta tukipalveluiden organisoiminen tulee perustua maakuntien päätöksille.

Sinällään tukipalveluiden järjestäminen laajassa yhteistyössä on perusteltua ja kunnilla ja sairaanhoitopiireillä on tästä hyviä kokemuksia. Tukipalveluissa toimii tällä hetkellä suuri määrä valtakunnallisia, maakunnallisia ja alueellisia yhtiöitä, joilla on osaaminen ja resurssit toteuttaa laajoja muutosprosesseja ja tuottaa palvelut julkisille organisaatioille. Investoinnit järjestelmiin, osaamiseen ja henkilöstöön olisivat huomattavasti edullisemmat kuin kokonaan uusia organisaatioita perustettaessa. Useat yhtiöt ovat jo osa valtakunnallista tai maakunnallista rakennetta.

Luonnoksesta puuttuvat kokonaan arviot uusien palvelukeskusten perustamiseen, investointeihin, järjestelmiin sekä henkilöstö- ja muihin menoihin liittyvistä kustannuksista. Luonnoksesta puuttuvat myös yhtiöiden liiketoimintasuunnitelmat ja ennakoitujen kassavirrat sekä selvitykset niiden markkinavaikutuksista. Palvelukeskuksia ollaan perustamassa ilman minkäänlaisia selvityksiä niiden kustannuksista.

Palvelukeskuksia koskevat säännökset rajoittavat maakunnan oikeutta päättää tukipalveluiden tuotantotavasta. Lakiluonnosten mukainen järjestely veisi tukipalveluita koskevan päätöksenteon kauas niiden käyttäjistä. Maakunnilla olisi yhtiöiden palveluiden käyttövelvollisuus, mutta rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa niiden sisältöön. Epäselväksi jää myös maakuntien omistajaohjauksen rooli ja suhde valtionohjaukseen. Valtion asema päätöksenteossa turvattaisiin yhtiöjärjestysmääräyksien. Samoin epäselväksi jää yhtiöiden hallitusten yhtiöoikeudellinen asema.

Maakuntalakiluonnoksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin käyttövelvoitteen piiriin kuuluvista palveluista ja palvelukeskusten tehtävistä. Säännökset ovat väljiä ja ongelmallisia sekä maakuntien itsehallinnon että osakeyhtiölain kannalta eivätkä täytä asetuksenantovaltuudelta edellytettävää tarkkarajaisuutta.

Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden keskittämiselle asetetut tavoitteet voidaan parhaiten saavuttaa usean tukipalveluyksikön mallilla. Talous- ja henkilöstöhallinnossa toimii jo lähtötilanteessa lukuisia julkisomisteisia ja yksityisen sektorin tuottaja organisaatioita ja markkinoilla on tervettä kilpailua. Esim. alueelliseen yhteistyöhön perustuen tukipalveluja tuottavat tahot voisivat tuottaa talous- ja henkilöstöhallinnon palveluita myös kunnille, mikä varmistaisi, että talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelut olisivat tuotettavissa tehokkaasti myös kuntien tehtävien tarpeisiin.

Maakunnilla tulee olla itsenäinen toimivalta ja vastuu hoitaa itse henkilöstöjohtamiseen ja keskeisiin henkilöstötoimintoihin liittyviä tehtäviä. Tämä edellyttää riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä sekä sopimukseen perustuvaa työjakoa mahdollisten talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskusten kanssa.”

5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?
  - a. kyllä (avotila)
  - b. kyllä pääosin (avotila)
  - c. ei pääosin (avotila)

- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)
- f.

Tehtävät on pääosin määritelty oikein. Maakunnalle tulee antaa laaja toimivalta niissä asioissa, jotka on järkevä hoitaa maakunna tasolla. Tässä yhteydessä tulee siirtää merkittävästi valtion/ministeriöiden toimivaltaa maakunnille ja antaa alueellisille innovaatioille ja luovuudelle tilaa.

Vastaavasti maakunnilta ja valtiolta tulee siirtää kunnille jäävissä tehtävissä huomattavasti nykyistä enemmän toimivaltaa. Kuntien toiminnan ydintä tulee jatkossa olemaan entistä keskeisemmin elinvoiman edistäminen. Elinkeinopolitiikassa ja kaavoituksessa tulee jatkossa mahdollistaa kunnille aikaisempaa laajempi toimivalta. Tämä koskee myös maaseutuelinkeinotoiminnan edistämistä yhtenä elinkeinopolitiikan osa-alueena.

6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

- a. **kyllä (avotila)**
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Tosin tämä kohta on ehkä selkein osoitus siitä, että demokratia ja asukkaiden vaikuttamismahdollisuudet kapenevat kunnilta siirtyvissä tehtävissä dramaattisesti.

7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. **ei (avotila)**
- e. ei kantaa (avotila)

Järjestelmä on sekava yhdistelmä valtion tiukkaa ohjausta, tilaaja-tuottaja-mallia ja epäselvää valinnanvapautta.

Maakuntakonsernin, palvelukonsernin sekä valtakunnallisten yhteisten palvelukeskusten muodostaman kokonaisuuden organisointi on vaikeasti hahmotettavissa. Jää epäselväksi tarvitaanko säädöstä maakunnan palvelulaitoksesta ja johtaako tämä tosiasiallisesti maakunnan päätösvallan siirtymistä pois maakuntavaltuustola ja hallituksesta. Samalla vaarantuu demokraattinen päätöksentekomalli. Epäselväksi jää myös palvelulaitosten perustamisen välttämättömyys.

Lisäksi on kyseenalaista ovatko valtakunnalliset palvelukeskukset lakitasolla välttämättömiä. Esimerkiksi hankinnoissa roolin tulee olla vain konsultoiva.

8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?
- kyllä (avotila)
  - kyllä pääosin (avotila)
  - ei pääosin (avotila)**
  - ei (avotila)

Maakuntien rahoituslailla säädetään valtion yleiskatteellisesta rahoituksesta maakunnille. Rahoituksen yleiskatteellisuudesta johtuen mallia voidaan pitää maakunnan näkökulmasta tarkoituksenmukaisena. Yleiskatteellisuuden myötä maakunnille jää ainakin jonkinlainen mahdollisuus päättää saamansa rahoituksen käytöstä. Maakunnille tulee jäädä ratkaisovalta niille siirrettävien tehtävien hallinnon, päätöksenteon ja talouden järjestämiseen maakuntien itsehallinto huomioon ottaen.

Rahoitus toteutetaan mm. vähentämällä kunnilta kunnallisveroa tasasuuruisesti. Kuntien näkökulmasta tulojen siirto yhtäsuurena eränä kaikilta kunnilta valtion kautta maakunnalle, ei kohtele kuntia oikeudenmukaisesti. Kuntakohtaiset erot tulisi huomioida siten, että kunta ei joutuisi maksamaan tuotannosta nykyistä enempää sen tuottaessa palvelua keskimääräistä edullisemmin.

Maakuntien päätösvalta jää puutteelliseksi ilman verotusoikeutta. Maakunnille tulee turvata riittävä rahoituspohja yhdenvertaisten palvelujen järjestämiseen riippumatta siitä, mikä on maakunnassa asuvien tulopohja.

Maakunnille osoitettavien muiden kuin sote-palvelujen ja pelastustoimen järjestämisen rahoitusta koskevat ehdotukset valmistellaan erikseen osana maakuntauudistusta, joten näitä ei voida kommentoida esityksen puuttuessa.

- ei kantaa (avotila)

9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Maakuntahallinnon uudistukseen liittyvässä työnjaossa kunnalla olisi edelleen vastuu paikallisesta elinkeinopolitiikasta. Maakunnan tehtäväalaa kuuluisivat mm. elinkeinon elämän ja elinkeinojen sekä innovaatioympäristöjen kehittäminen ja rahoittaminen sekä siihen liittyvät yritys- ja neuvontapalvelut.

Aktiivista elinkeinopolitiikkaa harjoittavat kunnat ja kaupungit ovat järjestäneet osan yritys- ja neuvontapalveluista omalla alueellaan, toki hyödyntäen ELY:n, TE-toimiston ja muiden yrityspalveluja tuottavien yhteistyökumppaneiden palvelutarjontaa oman tarjonnan lisäksi. Kunnalliset yrityspalvelukeskukset / kehittämissyhtiöt tuntevat alueensa yritykset parhaiten. Osa kunnallisista / alueellisista yrityspalvelukeskuksista hoitaa nykyisin myös toimivien yritysten kehittämis- ja kasvupalveluja sekä yritysten perustamisen neuvontapalveluja. Nämä tulee ottaa huomioon paikallisen elinkei-

nopolitiikan harjoittamisen yhtenä työkaluna myös tulevaisuudessa, eli yritysten kehittämispalveluja tulee voida tuottaa omalle alueelle kuntien ja kehittämissyhtiöiden toimesta.

Elinkeinojen kehittämisen, maaseudun kehittämisen sekä maankäytön ja kaavoituksen vaikutusmahdollisuuksia tulee lisätä kunnille maakuntauudistuksen yhteydessä.

Maakuntalain perusteluissa todetaan seuraavaa maakunnan tehtävistä:

”6) Maataloushallinnon ja viljelijätukien hallintotehtävät kuitenkin siten, että kunnissa oleva palveluverkko (maaseutuasiamiehet) säilyy käytettävissä”

”12) Maaseudun kehittäminen sekä maa - ja elintarviketalouden, maaseutuelinkeinojen ja maatilatalouden sekä kala- ja riistatalouden edistäminen ja rahoittaminen, viljelijätukitehtävät sekä näihin liittyvät palvelut.”

”Momentin 6 kohdan mukaan maakunnan tehtäväalaan kuuluisivat maatalous ja maaseudun kehittäminen siten kuin niistä lailla säädettäisiin. Tähän tehtäväalaan sisältyvät seuraavat tehtäväkokonaisuudet: viljelijätuet, hanke- ja yritystuet, maatalouden rakennetuet, maaseudun kehittämissuunnitelmien hallinnointi, kolttalain mukaiset tehtävät, poro- ja luontaiselinkeinot sekä maatalouden luopumistuki. ELY-keskuksille, aluehallintovirastoille ja kunnille säädetyt näihin tehtäväkokonaisuuksiin kuuluvat tehtävät ehdotetaan siirrettäviksi maakunnille.

Viljelijätukiin liittyvistä viranomaisten tehtävistä säädetään keskitetysti maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013), jäljempänä toimeenpanolaki. Toimeenpanolakia sovelletaan Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain (193/2013), eräistä ohjelmaperusteisista viljelijäkorvauksista annetun lain (1360/2014) ja maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) nojalla myönnettävien tukien ja korvausten toimeenpanoon. Toimeenpanolaissa säädetään keskitetysti muun muassa eri viranomaisten, kuten Maaseutuvirasto, kunta, ELY-keskus ja aluehallintovirasto, tehtävistä ja toimivaldasta, tuen hakumenettelystä, tukihakemuksen käsittelystä viranomaisessa ja päättöksenteosta, valvonnasta ja valvontaseuraamuksista, tuen takaisinperinnästä ja takaisinperittävästä määrästä sekä viranomaisen oikeudesta tietojensaantiin. Kaikki viljelijätukihallintoon kuuluvat, maakunnille siirrettäviksi esitetyt tehtävät ovat niin sanottuja maksajavirastotehtäviä, joiden hoitamisesta säädetään hyvin yksityiskohtaisesti jäsenvaltioissa suoraan sovellettavassa Euroopan unionin lainsäädännössä.”

- Edellä mainitun lain perusteluiden tulisi tarkoittaa sitä, että kuntien maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueiden henkilöstö siirtyy ns. vanhoina työntekijöinä maakuntahallintoon, muodostaen siellä oman yksikön maaseutuosastolla. Yksiköllä on tällöin oma budjetti sekä työhön osallistuva johto/esimies.

- Kunnissa oleva palveluverkko säilyy käytettävissä siten, että; edellämainitun yksikön henkilöstö on sijoitettu kunnissa, tai paikallisyksiköissä oleviin työpisteisiin ja henkilöstön mitoituksessa on huomioitu kuntien maaseudun kehittämistehtävät.

”Hallitus linjasi 5.4.2016, että maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen järjestäminen ja lomituksen paikallisviranomaistehtävät siirretään maakuntien tehtäväksi. Lomituksen siirto maakuntien tehtäväksi on sopusoinnussa kilpailulainsäädännön kanssa. Maakuntien tehtävänä lomituspalvelujen yhdenvertainen, laadukas ja kustannustehokas toteutuminen koko maassa voitaisiin turvata. Samassa yhteydessä olisi järkevää siirtää myös poronhoitajien sijaisavun hakeminen ja myöntäminen maakunnille.”

- Hyvien kokemusten perusteella olisi tarkoituksenmukaista, että lomituspalveluiden hallinto integroitaisiin maaseudun elinvoimayksikköön, missä hoidetaan myös samojen asiakkaiden viljelijätukipalvelut.
- Tasapuolisen palvelun turvaamiseksi on tärkeää, että käytännön järjestelyt tapahtuvat kunnissa, tai paikallisyksiköissä mahdollisimman lähellä viljelijöitä ja lomittajia.
- Lomitusten järjestäminen, lomittajien työturvallisuudesta huolehtiminen ja äkillisiin tilanteisiin reagoiminen vaatii riittävästi henkilöstöä eri tasoille.
- Lomituksen osalta odotetaan STM:n kehittämistyöryhmän lausuntoja ja esityksiä, joiden pitäisi olla valmiina viimeistään 31.3.2017.

Hankinnat eivät saa keskittyä ylimaakunnallisiksi kokonaisuuksiksi. Maakuntien toimintamallissa tulee olla mahdollisuus pienillekin yrityksille tarjota tuotteita ja palveluita. Uudistuksessa on syytä huomioida, että SOTE muutoksen myötä, näiden yksikköjen käyttämät tuotteiden mm. elintarvikkeiden hankinnat siirtyvät maakuntahallinnolle. Valtakunnallisen yhteishankintojen palvelukeskuksen roolin tulee olla lähinnä konsultoiva ja neuvova.

Liikenneasioiden järjestämisestä luonnoksessa on niukalti. Liikennejärjestelmätyö on pääosin alueiden sekä maankäytön suunnitteluun liittyvää ja toiminnallisesti oikea paikka on maakuntahallinto. Yksityistieasiat kuuluvat luontevasti maakunnan ja kuntien tehtäviin. Joukkoliikenteen tehtävistä säädettäessä on syytä kiinnittää huomiota palvelukokonaisuuden toimivuuteen sekä etenkin maaseudun yhteyksien varmistamiseen.

Pelastustoimea järjestettäessä syytä määritellä maakunnan ja kuntien välinen yhteistyö mm. valmiussuunnitelmissa sekä lupauksesta vasteajoissa ja poikkeustilanteissa toimimisessa, erityisesti maakuntien rajoilla. Huoltovarmuuden kannalta tulee huolehtia että hankintaketjut eivät muodostu pitkiksi. Jos hankintaketjut ovat pitkiä ja perustuvat esimerkiksi kaukaa tuotuihin elintarvikkeisiin, on ruokajärjestelmä hyvin haavoittuvainen

Ympäristöterveydenhuollon siirtyminen maakuntiin on kannatettava. Ympäristöterveydenhuolto kytkeytyy useisiin maakunnallisiin tehtäväkokonaisuuksiin. Maakunnissa on syytä tarkasti varmistaa, että vaikka ympäristöterveydenhuoltoa hoidettaisiin oman jaoston ja yksikön kautta on kytkös elinkeinojen kehittämiseen oltava selkeä. Ympäristöterveydenhuollosta on rakennettava kokonaisuus ja tämä tarkoittaa myös valvontaeläinlääkäreiden siirtymistä aveista maakuntiin. Päivystyksen hoitamiseen kiinnitettävä huomiota.

Maakunnille on siirtymässä ELY:n alueiden käytön suunnittelua koskevat tehtävät nykyistä konsultoivammassa muodossa. Rakennustoimen ollessa kunnan vastuulla tulisi siihen yhdistää myös ilmoitusmenettelyksi muutettuna nykyinen ympäristöluvit.

Esityksessä on kirjattu, että ympäristöhallinnon myöntämät ympäristöluvat, ympäristövalvonta ja luonnonsuojelu kootaan ELY-keskuksista ja aluehallintovirastoista uudistettavaan valtion valtakunnalliseen aluehallintovirastoon valtion tehtäväksi. Hallintoa uudistettaessa on kevennettävä elinkeinonharjoittajien hallinnollista taakkaa, ja valmistelussa voitaisiinkin edistää myös elinkeinojen harjoittamista ja alueiden tasapainoista kehittämistä. Byrokratian purkaminen on oltava rakenteiden uudistamiseen verrattava tavoite. Ympäristöluvat, jotka koskevat kooltaan alle teollisuuspäästödirektiivilaitoksia, tulee muuttaa ilmoitusmenettelyksi ja antaa niiden käsittely kuntien tehtäväksi osaksi kuntien viranomaistehtäviä.

Luonnonsuojelu liittyy kiinteästi maakuntien muihin alueiden käytön tehtäviin. Luonnonsuojelukokonaisuus tulee keskittää maakuntaan ja kuntatasoiset kuntiin. Valtakunnallisella vastuulla olevat, kuten Natura-alueilla tehtäviä toimenpiteitä koskevat tehtävät, voidaan vastuuttaa maakunnille, ja jättää asian seuranta sekä EU-raportointivastuu ympäristöministeriölle. Vesilain mukaisten lupien käsittely tulisi siirtää myös maakunnille ja kunnille koska ne ovat selvästi osa alueellista ja kunnallista paikallistuntemusta edellyttäviä tehtäviä.

Osa tulevien maakuntien toimintaa tulee olemaan kasvupalvelut sekä aluekehittäminen. Tehtävä linkittyy vahvasti myös maaseudun yrittäjyyteen ja kasvupalveluissa on varmistettava, että maakunnan erilaisten alueiden ja yrittäjien tarpeet huomioidaan. Maaseuturahoituksen ollessa mm. EU- budjetoinnissa ja ohjelmissa oma kokonaisuutensa, on tämä erillisyyttä säilyttää myös maakunnissa.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista:

10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin

Tällä pykällä on tarkoitus turvata palveluiden läheisyys, mutta se mahdollistaa myös vahvan palveluiden keskittämisen, koska kriteerit on määritelty niin väljiksi. Tarkoituksen mukainen toteutus on ilmaisuna niin väljä, että se on perusteltavissa lähes joka tilanteessa.

Sellainen palvelu, jota suurin osa ihmisistä tarvitsee vain harvoin ja vaatii erikoisosaamista, on järkevää tuottaa suuremmissa kokonaisuuksissa. Silloin voidaan varmistaa osaamisen saatavuus, tilat, laitteet ja välineet ja pystytään hillitsemään kustannuksia.

Lakiluonnoksen 11 § 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi suurempiin kokonaisuuksiin koottuja palveluja koskevasta vastuusta ja päätösvallasta. Se maakunta, jonka tehtäväksi jokin palvelu on osoitettu, vastaisi mm. palvelun tarpeen, määrän ja laadun määrittelystä sekä palvelun tuottamistavasta. Muilla maakunnilla on kuitenkin kirjattu velvollisuus kustannusten korvaamiseen alueensa käytöstä. Heillä ei kuitenkaan olisi päätösvaltaa keskitetyistä palveluista eivätkä ne saisi tuottaa eikä hankkia muualta mainittuja palveluja. Muiden maakuntien ainoa vaikutusmahdollisuus keskitettyihin palveluluihin olisi 16 §:n mukainen valtuustokausittain laadittava yhteistyösopimus. Keskitäminen erityisen vaativissa palveluissa on sinänsä järkevää ja kustannustehokasta (henkilöstö, erityisosaaminen, tilat, laitteet yms.). Yhden tuottajan vaarana on kustannuksissa ilmiö ”piikki auki”, kun kukaan muu ei tuota palvelua. Laissa ei ole määritelty mitä nämä yhdelle maakunnalle keskitetyt palvelut ovat.

Tällä hetkellä palvelut lähellä asiakasta on pystytty tuottamaan paremmin kunta/aluekokonaisuuksissa kuin esim. sairaanhoitopiiri.

Valinnanvapausläinsäädännön puuttuminen vaikeuttaa lainsäädännön arviointia.

- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

- a. kyllä (avotila)

b. **kyllä pääosin**

Maakunnat voivat sopia siitä, miten ja missä palveluja tuotetaan siten, että maakuntarajat eivät muodosta esteitä tarpeen mukaisten palvelujen käytölle. Jos asiakkaan tarvitsemat palvelut on saatavissa liikenteellisesti tai muutoin paremmin naapurimaakunnasta, tämän on voitava toteutua vaivatta. Erittäin tärkeä asia varsinkin maakuntarajalla oleville kuntalaisille.

- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. **ei pääosin**

Uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tulee asiakaslähtöisen integraation toteutua peruspalveluiden ja erityispalveluiden sekä sote-peruspalveluiden ja maakunnan vastuulla olevien sotepalveluiden ja myös pääosin kuntien vastuulle jäävien hyvinvointipalveluiden välillä. Uudistuksen kokonaisuuteen liittyvät valinnanvapaus, monituotajamalli ja yhtiöittämisvelvoite vaarantavat integraation toteutumisen. Nämä voivat johtaa palveluketjujen pirstaloitumiseen ja asiakkaan kannalta sekavaan lopputulokseen. Asiakkaan hoidosta ja palvelusta ei vastaa kukaan vaan on vain osatoteuttajia.

Uudistuksen yksi heikkous on, että päävastuu terveyden ja hyvinvoinnin edittämisestä on kunnan velvollisuus, mutta aiheutuneet hyödyt kertyvät toiselle organisaatiolle. Myös jo tehty pitkäjänteinen ennaltaehkäisevä työ, joka näkyy kunnan hyvänä tuloksena tällä hetkellä. Laiminlyönnistä aiheutuneet lisäkustannukset kertyvät myös toiselle organisaatiolle.

Ehdoton edellytys palveluiden integraation toteuttamiselle on että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietoja pystytään tietoturvallisesti hyödyntämään moniammatillisesti yhtenä kokonaisuutena arkaluonteisten henkilötietojen salassapitoa ja asiakkaan tiedollista itsemääräämisoikeutta kunnioittaen.

- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveyspalveluissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)

c. ei pääosin

Maakuntien palvelujen järjestämiseen kohdistuvan valtion ohjauksen tulisi kohdistua ainoastaan strategiaan tavoitteisiin sekä maakuntien välisen työnjaon näkökulmasta strategisesti merkittäviin kohteisiin. Valtakunnalliset ja tarvittaessa erikseen kullekin maakunnalle asetettavat sosiaali- ja terveydenhuollon strategiset tavoitteet sekä ministeriön ja maakuntien neuvottelumenettely ovat riittäviä ohjausvälineitä.

Suuri osa paikallisista (kuntataso) ja alueellisista palvelutuottajien joukosta on tuottanut laadukkaita sote-palveluja kohtuullisin kustannuksin ja hyvälaatuisina. Mikäli valtion ohjaus toteutettaisiin esitetyllä tavalla, valtion olisi merkittävästi lisättävä ohjaustehtäviin suunnattavia resurseja ja osaamista ja lisää hallinnon kerroksia entisestään.

Valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden osalta ohjauksessa tulisi varmistaa tuottajien tasapuolinen kohtelu. Mikäli investointien ohjaus ulotetaan koskemaan maakuntien omistamia valinnanvapauden piiriin kuuluvia palvelutuottajia, ei tavoite yhdenvertaisesta kohtelusta ja kilpailuneutraliteetin varmistamisesta toteudu.

Malli soveltuu heikosti hallitusohjelman mukaisiin tavoitteisiin digitalisaation edistämisestä. Sosiaali- ja terveystieteiden uudistaminen digitalisaation mahdollisuuksia hyödyntämällä edellyttää uusien innovaatioiden kehittämiseen ja hyödyntämiseen tähtäviä kehittämishankkeita ja kokeilutoimintaa, joiden edistäminen on sekä sosiaali- ja terveystieteiden uudistamisen että alan teknologiatuottajien kilpailukykyä ja tuotteiden ja palveluiden vientiedellytysten turvaamiseksi välttämätöntä. Sosiaali- ja terveydenhuollon potilas- ja asiakastietojärjestelmien integrointi olisi syytä ottaa tarkasteluun uudistusta tehtäessä. Oikeuksien rajaamisilla voidaan turvata arkaluonteisten tietojen salassapito. Myös järjestelmien toimiminen yhteen maakunteryöryjen yli tulisi varmistaa.

Maakunnalle pitäisi lainsäädännöllä turvata laaja toimintavapaus alueellisen toiminnan kehittämiseen. Valtion puuttuminen pitäisi rajoittaa niihin tilanteisiin, kun maakunta ei kykene suoriutumaan annetuista tehtävistä sille osoitetuilla resursseilla ja ajautuu ”kriisimaakunnaksi”.

d. ei (avotila)

e. ei kantaa (avotila)

14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?
- a. kyllä (avotila)
  - b. kyllä pääosin (avotila)
  - c. ei pääosin (avotila)

d. ei

Järjestämistehtävien ja palvelutuotannon hallinnollista erottamista sekä maakunnan palvelulaitosta koskeva sääntely kaventaisi maakuntien mahdollisuutta päättää palvelutuotannon tarkoituksenmukaisesta ja tehokkaasta organisointitavasta maakunnan erityispiirteet huomioiden. Järjestely synnyttäisi tarpeetonta päällekkäistä hallintoa ja hallintokustannuksia sekä heikentäisi maakunnan ja tätä kautta koko kansallisen ohjausjärjestelmän kykyä palvelutuotannon ohjaukseen.

Tilaaaja-tuottajamallia on kokeilutu suurissa kaupungeissa samoin kuin sote yhteistoiminta-alueilla, mutta järjestelyistä on viime aikoina luovuttu niistä saatujen huonojen kokemusten vuoksi. Erottamisella ei myöskään ole saavutettu tavoiteltuja kustannussäästöjä.

Nyt esitetty malli luo väistämättä hallinnollista byrokratiaa enemmän kuin yksitasoinen malli. Monikerroksisen organisaation ylläpitämiseen käytettävät varat vähentävät asiakastyöhön jäävän rahoituksen osuutta. Esitetty malli on sekava yhdistelmä valtion tiukkaa ohjausta, tilaaja-tuottaja -mallia yhtiöittämisveloitteeseen ja epäselvää valinnanvapausmäärittelyä.

Maakunnan yhtiöittämisvelvoite on keinotekoinen mikäli maakunta samalla on tuotantoyhtiöiden omistaja. Tällöin kilpailuasetelma ei ole aito.

Myös tähän asiaan on vaikea ottaa riittävän laajasti kantaa, koska valinnanvapauslainsäädäntö ei ole käytettävissä.

e. ei kantaa (avotila)

15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?
- kyllä (avotila)
  - kyllä pääosin (avotila)
  - ei pääosin (avotila)
  - ei

Mallin yksi ongelmakohta on julkisen vallan käyttö, joka jää yhtiön ulkopuolelle. Valinnanvapautta, jonka seuraus yhtiöittäminen on, olisi voitu laajentaa myös muilla keinoilla, kuten palvelusetelijärjestelmän laajentamisella.

Mikäli yhtiöittämisvelvollisuuteen lopulta kuitenkin päädytään myös kunnilla tulisi olla mahdollisuus toimia yhtiömuodossa palvelujen tuottajina. Esitysehdotukseen sisältyvä ratkaisu, jossa kunnilta evätään mahdollisuudet perustaa tai omistaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluita tuottavia yhtiöitä. Kuitenkin kuntein omistuksessa säilyvät sote kiinteistöt. Myös kaikki laitteet ja kalusto ovaat kun-

tien/kuntayhtymien omistuksessa tällä hetkellä. Kuntien ja yhtiöiden välinen yhteistyö voisi parhaimmillaan rikastuttaa tuotantoa ja saada aikaan vaikuttavia ratkaisuja.

Kustannusten kasvun hillitsemiseksi olisi tehokkain malli, että sallittaisiin vapaasti eri palvelutuotantomuodot (myös kunnat). Palvelutuotanto tuotteistettaisiin ja tuotteille määriteltäisiin kattohinnat. Tämä tulee ottaa valinnanvapauslainsäädännössä huomioon.

e. ei kantaa (avotila)

16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Kysymyksiä voimaanpanolaista:

17. *Kysymys vain kunnille:* Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

- a. kyllä (avotila)
- b. ei (avotila)
- c. ei kantaa (avotila)
- d.

Maakunnan raja-alueilla korostuu se, että asukkaille on tarjottava palvelut hyödyntäen molempien maakuntien osaamista ja palveluvarustusta.

18. *Kysymys vain kunnille:* Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (*Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön*)

Avotila

19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Väliaikaishallinnossa on järkevä hyödyntää nykyisten maakuntien toimielimiä vaikka niiden rooli uudistuksessa tuleekin muuttumaan. Maakuntien liittojen roolia tulee vahvistaa.

Valtion tulee osoittaa väliaikaishallinnolle ja valmistelulle asianmukaiset resurssit.

20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

a. kyllä

Yleisellä tasolla henkilöstön siirtyminen, eläke- ja edunvalvonta-asiat tapahtuvat pitkälti olemassa olevaa lainsäädäntöä laajentamalla. Henkilöstön siirtyminen tapahtuu liikkeenluovutuksen periaatteilla ja nykyisin kunnissa työskentelevät henkilöt siirtyvät sote- ja maakuntahallinnon organisaatioihin vanhoina työntekijöinä. Siirto koskee sekä suorittavassa työssä olevia työntekijöitä että hallinnossa olevia henkilöitä siltä osin kuin tehtävät siirtyvät jatkossa sotelle/maakunnalle.

Työnantajaedunvalvonnan toteuttaminen Kunta- ja maakuntatyönantajat KT-organisaatiossa on luonteva ratkaisu. Tämä takaa jatkuvuutta siirtymävaiheessa ja luo edellytyksiä kuntien ja maakuntahallinnon yhteistyölle. Sama koskee myös eläkeasioita. Maakuntien henkilöstön eläketurvan toimeenpanon tuleminen osaksi Kevan tehtäviä on siirtyvän henkilöstön kannalta hyvä ratkaisu. Tällöin muutoksesta on myös yksilön kannalta helpommin kohdattavissa.

Yhteenvedona esitykset näiltä osin on esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti.

- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei

On esitetty, että maakunnan tehtävissään tarvitsema omaisuus turvataan maakunnan käyttöön osin omaisuuden siirrolla ja osin vuokraamalla. Omaisuusjärjestelyn toteuttaminen siten, että sillä ei ole kunnan tulosta heikentävää vaikutusta, on hyväksyttävä.

On kuitenkin huomioitava, että irtaimistoon kuuluvat laitteet voivat olla hyvinkin arvokkaita. Lakiesityksestä jää epäselväksi, miten menetellään yhteiskäytössä olevien laitteiden osalta, kuten palvelimien.

Mikäli toimitilat ja kiinteistöt voidaan vuokrata maakunnan käyttöön, järjestely on hyväksyttävä.

Kiinteistöjen vuokraamisen osalta ei tulisi sallia eriävää vuokrahinnoittelua, vaan sen tulisi olla paikkakunnasta tai muusta siihen verrattavasta tekijästä riippumattonta. Kiinteistöjen vuokraaminen ansaintamielessä korkealla vuokratasolla ei saa aiheuttaa uudelle järjestäjälle lisäkustannuksia, vaan kunnat vuokraavat yhteisesti sovituin perustein kiinteistöt maakunnalle. Jos kiinteistöjen osalta on voimassa olevia leasing-sopimuksia, niin kunta toimisi välivuokraajana, jolloin maakunta vuokraisi vain yhtenäisin perustein kiinteistöt käyttöönsä.

Kiinteistöt voivat sisältää merkittävän määrän korjausvelkaa tai muita riskejä. Jatkossa kunta ei ole tilan käyttäjänä eikä pysty vaikuttamaan tilan käyttöön, huoltoon ja siisteyteen ja sitä kautta omaisuuden arvon säilyttämiseen. Kunnille jäävien tilojen osalta olisi hyvä rajata tai eliminoida kiinteistöihin liittyviä taloudellisia riskejä.

Sitovan vuokrakauden jälkeinen riski siitä, että kiinteistö jää mahdollisesti tyhjilleen tai vajaakäytölle, tulisi rajata pois kunnilta. Mikäli tilat jäävät palvelutuotannon käytöstä pois, niillä on merkittävä tulosvaikutus, joka tulisi korvata kunnille.

Kunnan maankäytön kehittämisen ja elinvoimaisuuden varmistamiseksi olisi perusteltua, että kuntayhtymien maapohjat jäisivät kuntien omistukseen. Lakiesityksen tulisi mahdollistaa maapohjien ja alueiden jääminen kuntayhtymien/jäsenkuntien omistukseen sekä vuokraamisen maakunnille pitkäaikaisilla käyttötarkoituksien sidotuilla vuokrasopimuksilla.

Järjestelyssä on huomioitava se, että kunnalla voi olla merkittävä määrä vierasta pääomaa kiinteistö- ym. siirtyvässä tai vuokrattavassa omaisuudessa. On varmistettava, että kunnan lainanhoitokyky ei heikkene uudistuksen seurauksena.

e. ei kantaa (avotila)

22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Sote-kiinteistöomaisuuteen liittyvät riskit tulee järjestelyssä kohdentaa pääosin sille osapuolelle, joka omilla toimillaan pystyy vaikuttamaan kiinteistöjen käyttötarkoitukseen. Mikäli lainvalmistelussa edetään lakiluonnoksessa esitetyn ratkaisun pohjalta, tulee varmistaa, ettei kunnille aiheudu omistamiinsa sote-kiinteistöihin liittyviä taloudellisia riskejä ja seuraamuksia.

Siirtymäkauden sitovan vuokrajakson tulee olla esitettyä pidempi, vähintään 5 vuotta, jotta kunnat voivat varautua ja valmistautua mahdollisiin palveluverkon muutoksiin. Myös siirtymäkauden jälkeen laadittavat vuokrasopimukset ja muut sopimukset on määriteltävä laadittavaksi siten, että vuokrataso mahdollistaa laadukkaan ja

ennakoivan kiinteistöpidon, investointien riskittömän toteuttamisen sekä omaisuuden arvon säilyttämisen.

Uudistukseen liittyvillä omaisuusjärjestelyillä ei saa vaarantaa kuntien mahdollisuutta vastata niille jäävien palvelujen järjestämisestä ja rahoittamisesta rahoitusperiaatteen mukaisesti. Lainvalmistelun yhteydessä on varmistettava, että siirtymäkauden jälkeen mahdollisesti tyhjilleen tai vajaakäytölle jäävistä kiinteistöistä ei aiheudu kunnille taloudellisia vaikeuksia. Mahdolliset omaisuusjärjestelyjen taloudelliset vaikutukset on korvattava kunnille täysimääräisesti esim. kohdennettujen avustusten muodossa.

Uudistuksen seurauksena ei saa syntyä tilanteita joissa varainsiirtoverotus aiheuttaa lisäkustannuksia kiinteistöomaisuuden muutoin tarpeellisissa uudelleen järjestelyissä. Voimaanpanolaissa ehdotetaan säädettäväksi, että varainsiirtoverotuksessa ei syntyisi veroseuraamuksia siirrettäessä kuntayhtymät varoineen ja velkoineen voimaanpanolaissa tarkoitetulla tavalla maakunnille ja näiden varojen siirtyessä edelleen voimaanpanolaissa tarkoitetulle valtakunnalliselle osakeyhtiölle. Kunnat joutuvat uudistuksen seurauksena siirtämään kiinteistöjään vastaavasti omistamiinsa yhtiöihin kuntalain yhtiöttämisvelvoitteen perusteella ja lisäksi kunnilla on muutoinkin tarpeen järjestellä kiinteistöomistuksiaan maakuntauudistuksen johdosta.

Kiinteistöjen osalta tulisi harkita muita malleja, esimerkiksi kuntaliiton esittämiä vaihtoehtoja:

- 1. kuntien ja kuntayhtymien kaikkien sote -kiinteistöjen siirtäminen maakunnille ja edelleen niiden omistamaan toimitilayhtiöön yhtenäisin perustein käypään arvoon tai muuhun erikseen sovittavaan arvoon. Kiinteistöjen lunastuskorvaus on mahdollista rahoittaa esimerkiksi osittain kunnan/kuntayhtymän maakunnalle antamalla ja valtion takaamalla lainalla.**
- 2. kuntien ja maakuntien yhteisesti omistamien toimitilayhtiöiden perustaminen. Osa sote -kiinteistöjen luovutushinnasta suoritettaisiin kunnille kiinteistöyhtiöiden osakkeina. Kunnat saisivat asianmukaisen korvauksen luovutetusta omaisuudesta eivätkä maakunnat puolestaan velkaantuisi liikaa. Mallissa omaisuusjärjestelystä tulevat hyödyt ja haitat jakaantuvat omistuksen mukaisessa suhteessa maakuntien ja kuntien kesken.**

Kiinteistöjärjestelyissä tulisi estää yksittäisten kuntien ja kuntayhtymien pikavoiton tavoittelu. Järkevintä olisi vuokrata kiinteistöt kunnilta yhteneväisin perustein määriteltyyn käypään hintaa. Mikäli kunnat ovat yhtiöttäneet kiinteistöt tai tehneet esim. kiinteistöleasing sopimuksia, kuntien tulisi jäädä edelleen sopimusten noudattamisesta vastuuseen. Maakunta vuokraisi näissäkin tapauksissa kiinteistöt ainoastaan kunnilta.

Irtamiston siirtyminen kunnilta maakunnalle tulisi pohjautua käypään arvon.

23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?
- a. kyllä (avotila)
  - b. kyllä pääosin (avotila)
  - c. ei pääosin (avotila)
  - d. ei

Kunnallisvero on kuntien merkittävin tulonlähde. Rajoitus on perustuslain vastainen. Kunnallisen itsehallinnon peruseriaate sisältää veroja koskevan päätöksen kuntalain 111 § mukaisesti tuloveroprosentin, kiinteistöveroprosenttien ja muiden verojen perusteiden osalta.

Tuloveroprosentin 12,3 prosenttiyksikön alennus on mitoitettu kunnilta maakunnille siirtyvien tehtävien valtakunnallisten kustannusten perusteella. Kunnat eivät ehdotuksen mukaan saisi vuonna 2019 päättää tuloveroprosentin nostamisesta, vaikka tarve tähän perustuisi muihin syihin kuin maakuntaudistukseen.

Kuntien veroprosentteja on päätetty leikattavan tasasuuruisesti, jotta vastataan maakunnalle siirtyvien tehtävien rahoittamisesta. Tämä aiheuttaa sen, että tasasuuruinen leikkaus ei vastaa tosiasiallisesti kunnan sote-menoja ja heikentää kunnan taloudellista asemaa esim. kaupunkikehityksen ja investointien rahoittamisen osalta. Tämä supistaa kunnan taloudellista liikkumavaraa kunnille jäävien tehtävien ja velkojen hoitamiseen. Joidenkin kuntien tulot laskevat esimerkiksi suhteessa kunnan vastuulla oleviin velkoihin merkittävästi (ts. suhteellinen velkaantuneisuus kasvaa).

Kaikenlainen kunnan verotusoikeuteen puuttuminen merkitsee myös riskiä, että kuntien luottoluokitus heikkenee tulopohjan muuttuessa sekä sitä kautta kunnille myönnettyjen lainojen korko nousee. Määräaikainen järjestely vaarantaa kuntatalouden kestävyyttä. Säännös voi lisäksi aiheuttaa verotuksen tarpeetonta kiristymistä, sen vuoksi, että kunnat joutuvat korottamaan veroprosenttia ennen kieltoaikaa varmistaakseen riittävän taloudellisen liikkumavaran.

- e. ei kantaa (avotila)

24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?
- a. kyllä (avotila)
  - b. ei

Toimeenpanoaika on liian lyhyt, tulisi olla 3-5 vuotta. Hyvään lainsäädäntövalmisteluun kuuluisi valmistella ensin esitys lainsäädännöksi, varata valmiista esityksestä riittävä lausunnonantoaika ja lainsäädännön valmistumisen jälkeen varata täytäntöönpanoon riittävä aika.

c. ei kantaa (avotila)

25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Kysymykset maakuntien rahoituksesta

26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. **ei (avotila)**
- e. ei kantaa

Vaikka esitetty malli onkin maakuntien itsehallinnon kannalta erittäin ongelmallinen ja johtaa poikkeuksellisen tiukkaan ja yksityiskohtaiseen valtionohjaukseen, sitä voidaan pitää ainakin ensivaiheen ratkaisuvaihtoehtona tarpeellisena. Itsehallinnon olennainen osa on kuitenkin verotusoikeus. Maakuntien verotusoikeuden jälkeen on mahdollista tältä osin saavuttaa paremmin uudistuksen tavoitteet.

27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

- a) kyllä (avotila)
- b) **kyllä pääosin**

Maakuntien edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä ovat riippuvaisia siitä, että maakuntien tehtävät ja valtion osoittama rahoitus ovat linjassa.

Kunnat ovat suoriutuneet vastaavasta kokonaisuudesta siitäkin huolimatta, että valtionosuuksia on leikattu vuosittain. Maakunnan menojen kasvuun on asetettu rajoite, jota voidaan verrata kuntien viime vuosina toteuttamiin tuottavuustoimenpiteisiin ja palvelutuotannon kehittämiseen kustannustason maltillistamiseksi.

- c) ei pääosin (avotila)
- d) ei (avotila)
- e) ei kantaa (avotila)

28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?
- a. kyllä (avotila)
  - b. kyllä pääosin**
  - c. ei pääosin**

Vastaavilla periaatteilla on kunnille osoitettu valtionosuus tehtäviin. Sairastavuudella ja ikärakenteella on suuri merkitys terveydenhuollon-, vanhusten- ja sosiaali- huollon palvelujen käytössä, mutta se ei yksinään selitä palvelujen käyttötarvetta. Tarvetekijät ja painokertoimet eivät kuitenkaan ole yksinkertaisia eivätkä yksiselitteisiä.

- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotilaa)

29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27–28 §) riittävä?
- a. kyllä**

Siirtymäaika on riittävä toimintojen hahmottamiseen, sopeuttamiseen ja prosessien kustannustehokkuuden lisäämiseen. Kuntien valtionosuus on myös perustunut laskennalliseen kustannukseen, ei suoraan menoperusteiseen rahoitukseen. Taloudellisesti hyvin sote-palvelunsa tuottaneita kuntia tulisi käyttää esimerkkeinä maakunnan palvelutuotannossa.

(Vuosina 2020–2023 siirryttäisiin vaiheittain sosiaali- ja terveydenhuollon menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen

- **Vuonna 2020: 80 % toteutuneiden kustannusten mukaisesti ja 20 % laskennallisten kustannusten mukaisesti**
- **Vuonna 2021: 60 % toteutuneiden kustannusten mukaisesti ja 40 % laskennallisten kustannusten mukaisesti**
- **Vuonna 2022: 40 % toteutuneiden kustannusten mukaisesti ja 60 % laskennallisten kustannusten mukaisesti**
- **Vuonna 2023: 20 % toteutuneiden kustannusten mukaisesti ja 80 % laskennallisten kustannusten mukaisesti)**

- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)

e. ei kantaa (avotila)

30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Kuntien oikeudenmukaisen kohtelun varmistamiseksi rahoitusmallin edellyttämä kustannusten ja tulojen siirto sekä niihin liittyvät tasauselementit on toteutettava. On tärkeää varmistaa, ettei kunnan tilanne uudistuksen johdosta heikkene tai kunta perusteettomasti hyödy muutoksesta.

Yksittäisen kunnan asemaa uudistuksen jälkeen ei voi hallituksen esityksen laadintavaiheessa arvioida täysin yksiselitteisesti ja se vaikeuttaa lakiesityksestä lausumista. Valtionosuusuudistuksen sisältö ei ole varma ja arvio perustuu nykyhetken kustannuksiin, monta vuotta ennen uudistuksen voimaantuloa. Uudistuksessa on vaarana, että kuntien taloudellinen asema vaarantuu ja heikkenee huomattavasti siirtymäsäännöksessä esitettyä - 100 euroa enemmän ilman pysyvää tasauselementtiä. Siirtymätasaus tulisi rajata +/- 50 euroon.

Kysymykset muista lakiluonnoksista

Maakuntajakolaki

31. Pidätkö esitetyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei

Valtionosuutta koskevat asiat ovat keskeneräisiä. Kuntakohtaiset erot siirtyvien tehtävien kustannuksissa sekä jäljelle jäävien tehtävien kustannuksissa ovat suuria. On varmistettava siitä, että ne kunnat jotka ovat toimineet kustannustehokkaasti, eivät

joudu taloudelliseen ahdinkoon muutoksen vuoksi. Kunnalta ei saa siirtyä tuloja siirtyviä menoja enempää. Muutoksen vaikutuksen kustannusneutraalisuus kunnille tulisi olla valmistelun lähtökohta.

Kuntakohtaiset muutokset tulisi rajoittaa enintään 50 euroon/asukas. Esitetty +/-100 euroa/asukas on liian suuri, sillä se vastaa kunnissa keskimäärin 0,59 tuloveroprosentin tuottoa ja Kalajoella noin 0,73 tuloveroprosentin tuottoa. On kohtuutonta, että kunnista riippumattomista syistä vaikutus tuloveroprosenttiin on yli 0,5 prosenttiyksikköä.

Valtionosuusjärjestelmän tulee tasata muutos pysyvästi +/- 50 euroon.

Valtionosuudet ovat laskeneet vuosi vuodelta. Mikäli maakunta ei onnistu tuottamaan palveluita kuntia vastaavalla kustannuksella, on pelkona, että maakunnan tarvitsema lisärahoitus leikataan jäljelle jäävästä kuntien valtionosuudesta.

Sote-siirron muutosrajoittimeksi ehdotetaan 60 % siirtyvien kustannusten ja tulojen (ml. verotuloihin perustuva tasaus) erotuksesta. Tätä rajaa on tarkasteltava kuntien kustannusneutraaliuden ja tulojen kohtaamisen näkökulmasta siten, että muutos voi olla enintään +/- 50 euroa / asukas.

Uusi valtionosuusjärjestelmä tulisi saattaa valmiina esityksenä lausunnonleikkimittien, jotta kunnille jää riittävä aika varautua muutokseen.

e. ei kantaa (avotila)

34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin

Valtionosuusjärjestelmä ja sen kriteerit tulee harkita tarkoin. Jäljelle jäävien tehtävien kustannukset eroavat kunnittain. Valtionosuuden on sekä turvattava kuntien toimintaedellytykset jatkossa että vastattava aiemmin esitetyn muutoksen rajoittamiseen kohtuulliseksi.

Tulevalla rahoitusmallilla ja valtionosuusjärjestelmän muutoksilla on ratkaiseva merkitys kuntien tuleviin toimintamahdollisuuksiin niin perusoikeuksien toteuttajana kuin elinvoima- ja kilpailukykytehtävien hoitajana. Koska kunnat huolehtivat jatkossakin terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohella merkittävästä määrästä perusoikeudellisia tehtäviä (mm. varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus), on niiden hoitamisen edellytykset turvattava kannustavan rahoitusratkaisun avulla.

Myös perustuslain rahoitusperiaate edellyttää, että kunnille turvataan riittävät voimavarat niille jäävien tehtävien hoitamiseksi.

Kuntien jäljelle jäävien tehtävien rahoituksessa voisi harkita mallia, jossa valtion taksasuuruista €/asukas –rahoitusta täydentäisi 100-prosenttinen verotulojen tasaus (tuloverot, kiihteistöverot ja yhteisöverot). Perustelut eri valtionosuuskertoimien käytölle poistuvat tosiasiallisesti, kun SOTE-palvelut siirtyvät maakunnille. Tasajako kannustaisi parhaalla mahdollisella tavalla julkisessa palvelutuotannossa tehokkuuteen ja mahdollistaa tehokkaille organisaatioille erityispanostuksen elinvoiman rakentamiseen.

- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.

Verotus

36. Pidättekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin

Jos rahoitus päädytään keräämään valtion verojärjestelmän kautta muuttamalla leikkaamalla tasaerällä kuntien veroprosentteja, on kuntien tulopohjan leikkauksen ja menojen kohtaanto varmistettava. Esitettyä verokattoa kunnille ei tule toteuttaa.

Esityksessä on lähdetty siitä rajauksesta, että rahoitus maakuntien toimintaan kerätään kokonaisuudessaan valtion verotuksen kautta. Lähtökohta on ongelmallinen kannustimien kannalta. Kannustimilla on merkittävä rooli toiminnan tehostamisessa, jota uudistuksella tavoitellaan.

Mikäli veroprosentteja uudistuksen yhteydessä leikataan 12,30 prosenttiyksiköllä vuonna 2019, on tärkeää siirtää kunnallisverotuksessa tehtäviä vähennyksiä valtionverotuksessa tehtäviksi. Näin kuntien tuloveroprosenttien tuotto (ns. efektiivinen veroaste) vastaisi paremmin todellista tuottoa.

- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Kirkollisveron osalta esityksessä on päädytty siihen, että seurakunnat alentavat veroprosenttejaan oma-aloitteisesti. Linjaus on oikea ja samaa menettelyä tulee soveltaa myös kuntiin.

Kiinteistöihin ja muuhun omaisuuteen on sitoutunut miljoonien eurojen edestä arvonlisäveroja, jotka ovat tähän asti saatu kunnissa palautuksina. Arvonlisäverotuksen yleisten säädösten johdosta ainakin osa näistä palautuksista joudutaan uudistuksen seurauksena palauttamaan Verohallinnolle omaisuutta siirrettäessä maakunnille tai esimerkiksi kuntien yhtiöihin. Uudistuksen seurauksena kunnille syntyvät arvonlisäverokustannukset on huomioitava rahoituslaskelmissa. Siltä osin, kun kustannukset liittyvät maakunnille tai niiden yhtiöille vuokrattaviin kiinteistöihin on kustannukset huomioitava vuokratasoa määriteltäessä.

Henkilöstö ja eläkkeet

38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?
- kyllä (avotila)
  - kyllä pääosin (avotila)
  - ei pääosin (avotila)
  - ei (avotila)
  - ei kantaa (avotila)
39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?
- kyllä (avotila)
  - kyllä pääosin (avotila)
  - ei pääosin**
- Eläkejärjestelmän rahoitus on tärkeää, mutta tulee määrittää mekanismit, joilla estetään tasausmaksun nouseminen kohtuuttoman suureksi.**
- ei (avotila)
  - ei kantaa (avotila)
40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Uudistuksen vaikutukset

41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?
- Uudistuksella on merkittävä vaikutus Kalajoen kaupunkiin. Kalajoen kaupunki on tuottanut laadukkaat ja kustannustehokkaat sote-palvelut myön Merijärven kunnalle**

ja osassa palveluita myös laajemmalle alueelle (ympäristöterveydenhuolto). Ensisijainen etenismalli olisi organisaatiomme näkökulmasta ollut evoluutiomalli. Nykyiset hyvin toimivat organisaatiot olisivat jatkaneet ja toiminta laajentunut ja toimimattomat palvelutuotantokokonaisuudet olisi korvattu uudella tai yhdistyneet muihin. SOTE-organisaatioiden uudistamisessa olisi ollut järkevä sallia eri kokoisten toimivien organisaatioiden jatko. Toimiva SOTE-organisaatio voi olla pieni tai iso, ovathan kunnat, maakunnat ja valtiotkin.

Nykyiset yhteistoiminta-alueet olisi voitu lainsäädännöllä tiiviimmin ohjata tekemään yhteistyötä ja työnjakoa. Jokilaaksojen sote-yhteistyössä on tehty laajaa selvitystyötä ja yhdenmukaistettu palvelukriteerejä. Osassa palvelutuotantoa on löydetty merkittäviä eroavaisuuksia, jotka eivät kaikki selity suuremmalla palvelutarpeella ja sairastavuudella. Näihin kohtiin on tehty suunnitelmaa säästöpotentiaalin realisoimisesta kustannusten kasvun hillitsemiseksi. Tällainen tarkastelu johtaa luonnolliseen yhteistyön lisääntymiseen ja työnjakoon, jossa kaikki eivät jatkossa tuottaisi itse kaikkea. Mallissa on asiakas keskiössä ja suunnitelmia ei rajoita organisaatiokerrostumat.

Oman palvelutuotannon lisänä on perinteikkäästi hyödynnetty yksityisiä palveluntuottajia sekä kunta- ja maakuntarajat ylittäviä yhteistyökumppaneita. Valinnanvapaus on siis toiminut esimerkiksi erikoissairaanhoidossa nykyistä lainsäädäntöä pidempään yhteistyösopimuksilla. Näillä toimenpiteillä asukkaat ovat saaneet joustavasti palveluita kohtuullisissa aikarajoissa.

Pitkäjänteinen ennaltaehkäisevä työ on tuottanut tulosta ja saanut korjaavien toimenpiteiden kustannukset pysymään kohtuullisina. Näistä on lukuisia hyviä esimerkkejä.

Esitettyssä mallissa hyvinvoinnin edistäminen sirpaloituu eri organisaatioihin. Riskinä on se, että kukaan ei kanna kokonaisvastuuta, varhainen puuttuminen ja tuki jää liian vähälle huomiolle ja tämä johtaa inhimillisesti ja taloudellisesti katsoen huonoon lopputulokseen. Karkeana esimerkkinä lastensuojelussa voi tapahtua osa-optimointia, koulun tai varhaiskasvatuksen puoleta esitetään lapsen sijoittamista, koska kustannukset maksaa maakunta. Keveämmät toimenpiteet jäävät toteuttamatta.

Tukipalvelut on nykyisellään mitoitettu koko organisaatiolle. Kuntaan jäljelle jäävien palveluiden tarvitsemat tukipalvelut tulevat kallistumaan. Kallistuminen johtuu yksikköhinnan noususta, koska tukipalveluiden alaspäin skaalautuminen ei onnistu tai vaatii pitkän sopeutumisen.

42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Riippuu valtion resurssoinnista ja siitä kuinka monimutkaista ja ylhäältä päin säänneltyä organisaatorakennetta edellytetään.

Uudistuksen tuki

43. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistusten alueelliseen toteutukseen?
- a. sote-integraatio
  - b. talous
  - c. hallinto ja johtaminen
  - d. omaisuusjärjestelyt
  - e. tietohallinto ja ICT
  - f. viestintä ja osallisuus
  - g. henkilöstösiirrot
  - h. palvelutarpeen arviointi, tilaaminen
  - i. muuta, mitä?

Muut kysymykset

44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.
45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

AIKA 1.11.2016 20:14

ASIA 20

Lausunto maakuntaudistusta ja soisaali- ja terveystointa sekä niiden rahoitusta koskeviin lakiluonnoksiin

ÄÄNESTYS 1

JAA Kaupunginhallituksen ehdotus

EI Valtutettu Jouni Jyringin ehdotus

+ JAA 30

- EI 4

0 TYHJÄÄ 0

x POISSA 1

LÄSNÄ 34

PAIKKA	NIMI		
32	AHO ERKKI	PS	+
28	AINALI VELI	KD	x
19	ALHO PÄIVI	VAS	+
20	ALHO SIRKKA	VAS	+
2	ARVO JOUKO	KOK	+
18	HALMEENPÄÄ HANNA	VIHR	+
6	HEIKKILÄ MIIKA	KESK	+
27	HIETALA VÄINÖ	VAS	+
14	HIHNALA TARMO	KESK	+
13	HÄNNINEN SAMI	KESK	+
3	JYRINKI JOUNI	KESK	-
17	KAATTARI LAURA	KESK	+
26	KINARE BERO	VAS	+
31	Kurikkala Jani	PS	-
10	MURTONIEMI ALPO	KESK	+
16	MYLLYLAHTI TERTTU	KESK	+
37	MYLLYLÄ RAILI	KESK	+
24	MÄNTYMÄKI RITVA	KESK	+
36	MÄRSYLÄ PEKKA	KESK	+
23	NEVALAINEN TUOMAS	KESK	+
9	NIEMELÄ KULLERVO	KESK	+
5	NIVALA JUHA	KESK	+
8	OJALA TAPANI	KOK	+
11	PAHKALA EIJÄ	KESK	+
15	PRITTINEN ANU	KESK	+
22	PUUSAARI ALPO	KESK	+
21	RAHJA MIKKO	KESK	+
1	RAHKOLA JUHA	KOK	+
7	SAARI HANNA	KOK	+
34	SUNI TIMO	SDP	+
30	Tallila Ismo	PRO	+
4	TILUS RIITTA ANNELI	KESK	-
12	TOLONEN JUHANI	KESK	+
29	UNTINEN JORMA	PRO	+
25	VUOTILA AULIS	KESK	-